

Preseganje mej lokalnega okolja

Pogovor z Luano Malec

Ivan Markovič

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper
Biblioteca centrale Srečko Vilhar Capodistria
giovanni.marconi.1961@gmail.com

Luana, lepo pozdravljeni. Vaša strokovna pot je zelo razgibana. V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper ste se zaposlili leta 1997 in začeli tam, kjer ste dobili neposreden stik z uporabniki: v potujoči knjižnici. Kako je ta prva izkušnja vplivala na vašo nadaljnjo poklicno pot, ali in kako vas je zaznamovalo delo v tako specifičnem okolju, kjer prihod bibliobusa ne pomeni le obiska knjižnice in izposoje knjig, temveč je, to lahko mirno rečemo, neki širši družabni dogodek?

Večkrat z nasmeškom povem, da sem se v knjižničnih vodah znašla bolj po naključju. Saj je v življenju pogosto tako, a ne?

Pred triindvajsetimi leti so v Knjižnici Koper načrtovali nov, sodobnejši in prostornejši bibliobus, s tem pa tudi dodatno zaposlitev. V tistem času sem ravno zaključila študij na ekonomski fakulteti in iskala novo službo. Prijavila sem se torej na razpis knjižnice in po nekaj razgovorih so me na mojo veliko srečo tudi sprejeli.

Seveda so mi knjige od nekdaj zelo blizu, brez tega v našem poklicu pač ne gre, ampak ob knjigah me je v potujoči knjižnici navduševalo tudi delo z ljudmi in – naj se še tako čudno sliši – izredno pestro delo. Vsak mesec smo obiskali čez sedemdeset krajev, od obalnih in kraških do brkinskih in notranjskih. Med vožnjami sem požirala knjige, na postankih pa so me čakala nova doživetja. Koliko različnih krajev, ljudi, zgodb in potreb. Prihod bibliobusa v vas je poseben dogodek. Ljudje so nas čakali in izposojali so si veliko knjig, običajno več kot v stacionarni knjižnici. Spomnim se gospoda, ki nas je pred vsakim poletjem pričakal kar s samokolnico, bili pa so tudi taki, zlasti starejši, ki so k nam prišli samo na

klepet, pogovor ali celo izpoved.

Posebni spomini me vežejo tudi na vaške šole, predvsem brkinske, kjer so nas učiteljice vedno obiskale s celim razredom, naslednjo šolsko uro pa so namenile pogovorom o knjigah, ki so si jih učenci sami izbrali. Če otrokom vzbudimo veselje do branja, je zelo verjetno, da bodo brali celo življenje.

Pa še dve sreči sem imela na svoji začetni poti, ki sta mi vedno znova dajali zagon: Franka, danes že upokojenega sodelavca, ki je svoj poklic opravljal ne le strokovno, ampak tudi s srcem, in vodstvo, ki je zaupalo najinemu delu in vsem spremembam, ki sva jih uvajala.

Čeprav vaše ideje in dejanja presegajo lokalne meje, kaže, da vselej izhajate iz svojega domačega okolja. V mislih imam npr. vašo vlogo pri vzpostavitvi regijskega spletnega biografskega leksikona Primorci.si, pri katerem ste bili ena od prvih urednic, in predvsem Album Slovenije, katerega nastajanje ste predstavili v svojem magistrskem delu, pri čemer ste zanj v letu 2014 prejeli Prešernovo nagrado Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Ljudje smo družabna bitja. Če želimo relativno zdravo in srečno živeti, se moramo hočeš nočeš vključevati v družbo, največ lokalno. Predpogoj za to je poznavanje okolja, v katerem živimo, in njegove zgodovine, saj kot pravi Nataša Kokošinek (Sedar, 2020): »Vsak kraj ima svojo identiteto, svojo dušo, ki jo lahko razumemo le, če poznamo njegov razvoj in preteklosti.« S poznavanjem preteklosti torej bolje razumemo sedanjost in uspešneje načrtujemo prihodnost. Od tod do spletnih orodij, kot sta biografski

leksikon Primorci.si in Kamrin Album Slovenije, je korak skorajda logičen. Pri biografskem leksikonu sem ga storila na povabilo Irene Škvarč, ki je tedaj opravljala delo koordinatorice območnih nalog goriškega območja. Leksikon sva oblikovali po vzoru izvirnega Gorenjci.si in dovoljenju Mestne knjižnice Kranj. K snovanju Albuma Slovenije me je povabila Breda Karun, ki je bila tedaj še direktorica Zavoda za razvoj knjižnic Jara. Album sva snovali skupaj z Martino Rozman Salobir, tisti čas zaposlena v Osrednji knjižnici Celje, ki je že od vzpostavitve domoznanskega portala Kamra odgovorna za njegovo upravljanje in razvoj. Album Slovenije je v slovenskem knjižničnem prostoru edinstven po tem, da ga gradijo izključno uporabniki. S prispevanjem drobnih fragmentov osebnih spominov sestavljajo mozaik slovenske mikrozgodovine in zgodovine vsakdanjega življenja. S spremljanjem malega človeka v različnih povezavah v skupnem prostoru (družina, vas, delovno mesto ipd.) nam tako album, če uporabim Krambergerjeve besede (1994), »razkriva realno zgodovinsko tkivo družbenega življenja«. »Zgodovina smo ljudje,« smo zato zapisali v uvodnik. »Pišejo jo zgodovinarji, ljudje pa jo živimo in soustvarjamo, zato so pričevanja posameznikov zelo pomembna pri njenem zapisovanju in ovrednotenju.« In prav slednjemu sledi Album Slovenije.

Veliko si prizadevate za širitev knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih. Vzpostavili ste čezmejni sistem enotne članarine v kar treh državah (Slovenija, Italija, Hrvaška), brezplačno obmejno medknjižnično izposajo z Narodno in študijsko

■ Luana Malec, magistrica bibliotekarstva, bibliotekarska specialistka in vodja službe za izvajanje območnih nalog v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper, je leta 2019 prejela najvišje stanovsko priznanje Čopovo diplomu za strokovno ustvarjanje v minulih letih. Luana Malec je neusahljiv vir energije za vse, ki jo obkrožajo, je vedno odprta za nove ideje in presega meje lokalnega okolja.

Na fotografiji: Luana Malec na svečani podelitvi Čopovih nagrad (fotografija: Bogdan Malec)

knjižnico Trst, bibliobusno mrežo postajališč v Italiji in na Hrvaškem, vključili ste deset slovenskih osnovnih šol iz Trsta v bralni projekt Berimo z Rovko Črkolovko in še bi lahko našteval. Zakaj so pomembne tovrstne čezmejne dejavnosti, kaj prinašajo dolgoročno? Zakaj to počnete?

Od naše knjižnice do italijanske meje je le slabih sedem kilometrov zračne razdalje, na drugi strani nas do hrvaške meje loči dobrih 12 kilometrov. Ta bližina, skupen jezik in zgodovina nas tradicionalno povezujejo

tako s Slovenci na Tržaškem kot v hrvaški Istri. Naše obmejne povezave zadnja leta sistematično krepi tudi Ministrstvo za kulturo s posebnimi pozivi in učinki se že močno poznajo v korist vseh nas. Obmejna knjižnična sodelovanja so po mojem mnenju izredno pomembna za ohranjanje in krepitev slovenskega jezika ter kulture v zamejstvu, pomembna pa so tudi za medkulturno sodelovanje vseh treh dežel, na istrskem polotoku imamo to v krvi in nas že od nekdaj bogati. Izkušnje in projekte, ki se dobro obnesejo v okviru obmejnega sodelovanja, nadgrajujemo in širimo tudi med Slovence v svetu. Učinki so dvosmerni; med člane naše knjižnice je trenutno vpisanih že 838 Slovencev, ki živijo zunaj meja Slovenije, skupno iz triindvajsetih držav, od tega največ iz Italije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Velike Britanije in Argentine.

Vaš najodmevnejši projekt je zagotovo portal dobreknjige.si. Danes so dobreknjige.si poleg COBISS-a malone najbolj prepoznaven spletni produkt slovenskega knjižničarstva, namenjen je vsem, ki se v današnji poplavi knjig težko znajdejo in iščejo nekaj res dobrega zase. Od kod ideja in pogum, da ne rečem celo predrznost, da ste zagrizli v tak projekt. Tovrstih medinstitucionalnih projektov nacionalnega značaja se splošne knjižnice ravno ne lotevajo, a ne?

Projektov se ne lotevam z velikimi zahtevami in pričakovanji, ampak z velikim zanosom in optimizmom. Največ pričakujem od sebe in sodelavcev. Prepričana sem, da dobre stvari slej ko prej obrodijo sadove in da so ti koristnejši in boljši, če rastejo v skupnosti. Tako je bilo tudi z leposlovnim portalom Dobreknjige.si. V knjižnicah smo že od nekdaj pripravljali priporočilne sezname gradiva v najrazličnejših oblikah, od najpreprostejših tiskanih do kompleksnejših spletnih. Težava je bila le v tem, da je vsaka knjižnica to počela zase in zato v omejenem obsegu. Od tod do ideje skupnega knjižničnega priporočilnega portala, ki bi dvignil kakovost in učinkovitost našega dela, je manjkal samo korak in ta korak smo v letu 2012 naredili s portalom Dobreknjige.si. K vzpostavitvi skupnega portala sem

povabila kolegice iz Goriške knjižnice, s katero že tradicionalno sodelujemo. Še istega leta smo nato s projektom v okviru izvajanja posebnih območnih nalog uspešno kandidirali na vsakoletni poziv Ministrstva za kulturo. Podobno uspešnih nacionalnih povezav, kot sta Kamra in Dobreknjige.si, je v slovenskem knjižničnem prostoru vse več: konec prejšnjega leta smo v okviru Združenja splošnih knjižnic vzpostavili portal slovenskih splošnih knjižnic Knjižnice.si, v kratkem pa bo luč sveta pod vodstvom kranjske knjižnice ugledal še skupni biografski leksikon Obrazi slovenskih pokrajin.

Ostanimo še malo pri »dobrih knjigah«. Kaj pripravljate. V katero smer menite, da se bo portal razvijal v bližnji in daljni prihodnosti?

V uredništvu si prizadevamo za portal, ki bi uporabnikom učinkoviteje pomagal do zanje ustrezne knjige in jih obenem spodbujal v bralni rasti. Veliko energije zato usmerjam v študij bralcev in njihovih potreb. Eden od očitnih rezultatov dosedanjih raziskav je spoznanje, da morajo biti sistemi za opis in iskanje leposlovja večdimenzionalni, v obliki faset, da zadovoljijo raznolike potrebe bralcev. Pomembno je tudi, da podpirajo analitično iskanje leposlovja, brskanje in iskanje po analogiji. Predvsem pa morajo bralcem omogočiti dostop tako do konkretnih kot tudi do abstraktnih ravni pomena. Naš izziv je predvsem, kako v tak sistem vključiti vse tiste lastnosti knjig, ki so bralcem leposlovja pomembne in so bile do sedaj bolj ali manj prezrte, kot so umetniška in čustvena doživetja, toni, avtorjeve vrednostne sodbe in asociacije. Ta interpretacijski ali konotativni vidik opisa je tudi osrednji predmet mojih študij.

V bližnji prihodnosti bodo na portalu na novo zaživel tudi spletni bralni klub; v pomoč sodelavcem pripravljamo bibliografijo strokovne in znanstvene literature s področja svetovanja za branje; jeseni bomo novo generacijo študentov bibliotekarstva Filozofske fakultete UL znova usposabljali za oblikovanje bralnih priporočil na portalu; v sodelovanju z Društvom slovenskih literarnih kritikov bomo na portalu objavili tudi literarne kritike, poteka sklepanje dogovorov z založniki

za objavo skenogramov leposlovnih del na portalu; čim prej pa bo treba zagristi tudi v problematiko jezikovne ustreznosti leposlovnih del, ki je v slovenskem založništvu vse bolj pereča. Dela je še veliko. Vsi, ki delamo s knjigo, in bralci vemo, da je razvoj bralne kulture tek na dolge proge, pri čemer šteje prav vsak korak.

Da vas vaše delo veseli, je gotovo. Kaj vas žene, česa se še niste lotili, kakšni so vaši načrti za prihodnost?

Rada bi pripomogla k temu, da bi ljudje bolje razumeli sebe in svet in posledično tudi bolje delovali v družbi. To je tudi naloga splošne knjižnice, zato se v njej dobro počutim in zato delam, koliko zmorem. Srečo imam, da lahko sodelujem z izrednimi kolegi iz številnih knjižnic in zunaj ter da me vodstvo pri tem podpira. Pravkar zaključujemo pripravo templatov spletnih strani splošnih knjižnic, pripravljamo pa tudi že novo strategijo slovenskih splošnih knjižnic.

Za konec – a imate morda kakšno sporočilo za svoje kolege bibliotekarje, za bralce Knjižničarskih novic?

Znova se bom obrnila na mlade kolege: »Bodite pogumni, vztrajni, odprti in ja, tudi kritični. Pomembno je, da poiščete somišljenike, sami težko delamo premike. Možnosti je veliko. S predlogi se lahko obrnete na svojo območno knjižnico, na Združenje splošnih knjižnic, na Sekcijo za splošne knjižnice, na območno bibliotekarsko društvo. Vse se da.«

Hvala za vaš čas in obilo uspehov še v prihodnje. ●

Viri:

- Sedar, K., Petrovič, M. in Tul, I. (2020). Na obisku pri prvih Goropevškovih nagrajencih. V Knjižničarske novice, 30(1/2), str. 48–51.
- Kramberger, T. (2009). Memorija in spomin: zgodovinska antropologija kanonizirane recepcije: (študija primera revije Modra ptica. Bartol z Vidmarjem). Doktorska disertacija. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije. Pridobljeno 24. 10. 2013 s spletne strani: <https://share.upr.si/fhs/PUBLIC/doktorske/Kramberger-Taja.pdf>